

จุดเปลี่ยนของการเก็ลยกำไร ภายใต้กลลวง

พศ.เฉลิมขวัญ ครอบุณยบค้

คณ.บริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น

ต่อ จากฉบับที่ 195

เมื่อ ฉบับที่ 195 ได้พูดถึงการลดกำไรของงวดปัจจุบันลง ฉบับนี้จะต่อยอดถึงเรื่อง **เทคนิคการสร้างกลลวง** การที่ผู้บริหารเข้าแทรกแซงกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินที่จะเสนอต่อผู้ใช้งบการเงินภายนอกด้วยความจงใจ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญจะครอบคลุมแต่ที่เกิดขึ้นในกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินเพื่อเสนอต่อบุคคลภายนอก แต่จะไม่ครอบคลุมถึง Earnings management ที่เกิดขึ้นในการจัดทำรายงานทางบัญชี เพื่อการบริหารภายใน โดยนัยนี้ Earnings management จึงมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้ไม่ว่าจะในส่วใดส่วหนึ่งของกระบวนการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินต่อบุคคลภายนอกซึ่งอาจมีได้หลายรูปแบบ

นอกจากนี้ Earnings management ยังอาจขยายขอบเขตไปสู่ Real earnings management ซึ่งเป็นเรื่องของการกำหนดช่วงเวลาที่จะทำการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนและการจัดหาเงินเพื่อปรับแต่งกำไร หรือองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งของตัวเลขกำไร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการเก็ลยกำไรและลดความผันผวนของกำไรออกไปในหลายๆ งวด เช่น การเลือกระดับของรายจ่ายในการวิจัยและพัฒนา หรือรายจ่ายในการโฆษณา การตัดสินใจเพิ่มสายผลิตภัณฑ์หรือยกเลิกสายผลิตภัณฑ์ หรือการเข้าครอบครองกิจการ ที่ทำไปด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่อสร้างมูลค่าสูงสุดให้กับผู้ถือหุ้นกับที่ทำไปด้วยความจงใจที่จะปรับแต่งกำไร ภายใต้โอกาสต่างๆ ที่ระบบบัญชีให้อำนาจผู้บริหารสามารถปรับแต่งกำไรโดยเลือกใช่วิธีการบัญชีที่อยู่ภายใต้กรอบของหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป หรือโดยการใช้วิธีการบัญชีที่ตนเห็นว่าเหมาะสมในสถานการณ์นั้นๆ เช่น ผู้บริหารสามารถปรับเปลี่ยนอายุการใช้งานโดยประมาณของสินทรัพย์ถาวรที่เสื่อมค่าได้ การเลือกใช่วิธีการบัญชีที่อยู่ภายใต้กรอบของหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปเป็นเรื่องที่บุคคลภายนอกพอจะมองเห็นได้ชัดเจนและส่งผลกระทบต่อตัวเลขกำไรที่เป็นรูปธรรมในปีแรกๆ ที่ทำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้สอบบัญชี

จะเป็นผู้ส่งสัญญาณเตือนภัยแก่ผู้ใช้งบการเงินไว้ในรายงานของผู้สอบบัญชีและหมายเหตุประกอบงบการเงิน แต่การนำวิธีการบัญชีที่ผู้บริหารเห็นว่าเหมาะสมในสถานการณ์นั้นๆ (ซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป) มาใช้อาจเป็นเรื่องยากที่บุคคลภายนอกจะสามารถสังเกตความไม่ชอบมาพากลของตัวเลขกำไรได้

เทคนิคการสร้างกลลวงเพื่อแสดงยอดกำไรที่เก็ลยแล้วในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จนั้น จำแนกเป็นดังนี้

1. Income Smoothing
2. จำแนกรายการข่าวดีหรือข่าวร้ายออกจากกัน (Classification of good news or bad news)
3. พฤติกรรมล้างบาง (Big bath behavior)
4. การเปลี่ยนแปลงทางบัญชี (Accounting changes)

Income smoothing

ได้อธิบายไว้แล้วในตอนต้น จึงไม่อธิบายซ้ำอีกในฉบับนี้ หรือถ้ามีบางท่านไม่ได้อ่านในฉบับที่ 1 ขออธิบายย่อๆ ว่า **การทำ income smoothing คือ กระบวนการลดกำไรของธุรกิจในช่วงบัญชีที่ทำกำไรและชะลอกำไรออกไปสู่งวดบัญชีที่ประสบผลขาดทุน ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สะท้อนกระแสกำไรอย่างสม่ำเสมอตลอดงวดบัญชีต่างๆ** การเลือกวิธีเปลี่ยนแปลงกำไรของผู้บริหารจะช่วยสร้างอรรถประโยชน์ หรือความมั่นคงสูงสุดให้กับตนเองและองค์กรได้ ผู้บริหารจะเพิ่มหรือลดกำไรตามความมีเสถียรภาพในหน้าที่การงาน ระดับและอัตราการเจริญเติบโตของรายได้ของผู้บริหารและระดับการเจริญเติบโตของขนาดขององค์กร ซึ่งความคิดเช่นนี้เป็นแนวคิดที่ไม่เหมาะสม ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้ถือหุ้นที่มีต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ยิ่งผู้ถือหุ้นมีความอยู่ดีกินดีมากขึ้นเท่าไร ความมีเสถียรภาพในหน้าที่การงานของผู้บริหาร ความมีเสถียรภาพในรายได้ของผู้บริหารและผลประโยชน์อื่นๆ จะมีมากขึ้นเท่านั้น

จำแนกรายการข่าวดี หรือข่าวร้ายออกจากกัน Classification of good news/bad news

เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะรายงานข่าวดี (กำไร) โดยรวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (Above the line) และรายงานข่าวร้าย (ขาดทุน) โดยรวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของรายการพิเศษ หรือรายการจากการดำเนินงานที่ได้มีการยกเลิกไป (Below the line) ตัวอย่างเช่น ในบางครั้งผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจว่าส่วนงานที่ได้ทำการยกเลิก หรือจำหน่ายไปนั้น (Disconti-

nued operations) เข้าใจเนื้อหาที่จะถือเป็นส่วนงานแยกต่างหากจากกิจการหรือไม่ เพื่อที่จะได้จัดจำแนกกำไร หรือขาดทุนจากการขายส่วนงานนั้นเข้าเป็นรายการพิเศษ ในเรื่องนี้มาตรฐานการบัญชีได้ให้หลักการไว้ว่าการที่ส่วนงานใดจะถือเป็นส่วนงานที่มีการยกเลิกการดำเนินงานได้นั้น ผลการดำเนินงาน กิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงินของส่วนงานนั้นจะต้องสามารถแยกออกจากผลการดำเนินงาน กิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงินของกิจการได้ทั้งในเชิงกายภาพ (Physically) และในเชิงการดำเนินงาน (Operationally) ความคลุมเครือของหลักการเช่นนี้จึงเปิดโอกาสให้ผู้บริหารสามารถใช้ดุลยพินิจที่มีอยู่ในการจัดจำแนกกำไรจากการยกเลิกส่วนงานโดยรวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและจัดจำแนกขาดทุนจากการยกเลิกส่วนงานไว้เป็นส่วนหนึ่งของรายการพิเศษ

Big bath smoothing (Big bath hypothesis)

ในขณะที่ Income smoothing ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่ากิจการมีแนวโน้มที่จะปรับลดกำไรลงในปีทอง (Good years) โดยการชะลอกำไร หรือรายได้บางส่วนออกไปในงวดหน้า หรือรับรู้ค่าใช้จ่าย หรือขาดทุนในงวดนั้นทันที ในทางตรงกันข้าม ในปีที่มีการดำเนินงานตกต่ำ (Bad years) กิจการมีแนวโน้มที่จะเพิ่มกำไรโดยการรับรู้กำไร หรือรายได้ทันทีในงวดนั้น หรือมิเช่นนั้นก็จะชะลอผลขาดทุน หรือค่าใช้จ่ายบางส่วนออกไปในงวดหน้า ในทางตรงข้าม Big bath hypothesis มองว่าผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะรับรู้ค่าใช้จ่ายหรือผลขาดทุนอื่นๆ นอกเหนือไปจากที่ควรรับรู้ (Additional losses) ในปีที (1) ผลการดำเนินงานตกต่ำ (2) กิจการมีการเปลี่ยนแปลงในที่ผู้บริหาร (ทีมผู้บริหารใหม่จะทำการตัดจำหน่ายค่าใช้จ่ายหรือการตัดบัญชีของโครงการเก่าๆ หรือสินทรัพย์เก่าๆ ออกจากบัญชีเมื่อมีการเข้ารับตำแหน่ง) (3) กิจการมีกำไรมหาศาลจากรายการที่เกิดขึ้นไม่บ่อยครั้ง การล้างบางจึงทำขึ้นด้วยความหวังที่ว่ากำไรรับรู้ค่าใช้จ่ายหรือผลขาดทุนก้อนใหญ่ที่มีอยู่ครั้งเดียวให้จบสิ้นเท่ากับเป็นการล้างไฟไปในครั้งเดียวและไปโดย

ตลอด สมมติฐานของ Big bath hypothesis ก็คือการล้างบางช่วยให้กำไรที่กระจายงานในงวดต่อไป ปรับตัวสูงขึ้น สำหรับในประเทศไทย ในภาวะเศรษฐกิจถดถอยและธุรกิจได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง โดยเฉพาะในช่วงปี 2540 ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศค่าเงินบาทลอยตัว ได้ส่งผลให้หนี้สินของหลายกิจการที่ได้มีการก่อไว้เป็นสกุลเงินต่างประเทศเพิ่มขึ้นถึงเท่าตัว การรายงานผลขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนเป็นจำนวนมหาศาลเพื่อล้างผลขาดทุนให้หมดไปในรอบระยะเวลาบัญชี 2540 ทั้งจำนวนแทนที่จะตั้งเป็นผลขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนรอการตัดบัญชีซึ่งเป็นเรื่องปกติ ซึ่งจะช่วยให้กิจการสามารถแสดงผลกำไรในงวดบัญชีต่อไป มาที่สูงขึ้น

การเปลี่ยนแปลงทางการบัญชี (Accounting changes)

เมื่อไรที่กำไรออกมาต่ำกว่าที่ได้มีการคาดการณ์ไว้ในเบื้องต้นแรก ผู้บริหารมักจะทำการเปลี่ยนแปลงทางบัญชีเพื่อเพิ่มกำไร แต่สำหรับกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงทางบัญชานั้นจะเกิดจากความสมัครใจของกิจการเอง (Voluntary) หรือจากการที่หน่วยงานที่มีอำนาจในการออกกฎเกณฑ์ทางบัญชีกำหนดให้กิจการต้องปฏิบัติตาม (Mandatory) ถือว่าไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อกระแสเงินสดของกิจการ แต่ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของ Earnings management จากทั้งหมดที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าอันที่จริงแล้ว Income smoothing ก็คือส่วนหนึ่งของพฤติกรรม Earnings management นั่นเอง Earnings management แตกต่างจาก Income smoothing ในแง่ที่ว่า Earnings management จะรวมถึงพฤติกรรมล้างบาง และการเปลี่ยนแปลงทางบัญชี ในส่วนต่อไปจะกล่าวถึง Creative accounting อันเป็นหัวใจสำคัญของเรื่องนี้ จาก Earnings management สู่ Creative accounting

อ่าน ต่อฉบับหน้า

สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น
Thai-Nichi Institute of Technology
泰日工業大学

สร้างนวัตกรรม ผลิตนักปฏิบัติ สร้างนักประดิษฐ์ ผลิตนักบริหาร

สถาบันอุดมศึกษามิติใหม่ สโตร์ญี่ปุ่น แบบ MONOZUKURI

www.tni.ac.th

เปิดรับสมัคร
นักศึกษา ระดับ ป.โท

คณะวิศวกรรมศาสตร์

- สาขาเทคโนโลยีวิศวกรรม (M.Eng. - MET)

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ

- สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ (M.Sc. - MIT)

คณะบริหารธุรกิจ

- สาขาการจัดการอุตสาหกรรม (M.B.A. - MIM)

- สาขาการจัดการวิสาหกิจสำหรับผู้บริหาร (M.B.A. - EEM)

สมัครได้ตั้งแต่วันที่ 4 พฤษภาคม 2556

สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น เลขที่ 1771/1 ถนนพตทนาการ (ระหว่าง ซ.37 - 39) แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กทม. 10250 Tel: 02-763-2601-5